

SZEGEDI EGYETEM

A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM, ORVOSGYEYTEM ÉS A PEDAGÓGIAI FŐISKOLA LAPJA

I. évfolyam 14. szám

1953 augusztus 10

Ára 40 fillér

„Minden kommunista, pártunk minden tagja, népnevelőink, agitátoraink, a DISZ ifjúságának százezrei, a szakszervezetek másfélmilliót számláló dolgozói lépjenek sorompóba, végezzenek jó felvilágosító munkát, leplezzék le, szigeteljék el az ellenséget, s példamutatásukkal biztosítsák az új célkitűzéseink teljes sikerét!”

(Rákosi elvtársnak a budapesti pártaktíva ülésén emondott beszédéből.)

A szegedi aspiránsok tudományos munkája

A felszabadulás előtt vajmi kevesek törődtek az ifjú tudósok képzésével. Ugy gondolták, mindenkinek magánügye, hogy meg tudja szerezni a tudományos kutatáshoz szükséges különleges képzettséget. Legtöbb tudósunk nagyon nehéz körülmények között szerezte meg. Sokan éveikig állaltak díjtalan gyakornoki munkát valamelyik egyetemi intézetben, hogy az idősebb kutatóktól ellessék a tudományos munkához szükséges meifodikát, hogy használhassák az intézet könyvtárát és kísérleti felszerelését. A régi doktori cím a legtöbb helyen formális volt, nem jelentette azt, hogy viselője felkészült a tudományos kutatásra.

Gyökeresen megváltozott ez a helyzet népi demokráciánkban. A nagy megbecsülés, amibe dolgozó népünk a tudományos kutató munkát részesíti, egybeesik abban is megmutatkozik, hogy Népköztársaságunk létrehozta az aspirantúra intézményét. Aspiránsoknak első sorban olyan egyetemet végzett fiatalok jelentkezhetnek, akik a tudományos kutatáshoz hajlamosak és akik a tudományos munkát is felcsinálnak aspiránsnak, akik a termelő munka során mutatták meg a tudományos kutatásra való képességüket. Az aspirantúra való felvételéről alapos vizsga után dönt a Tudományos Minősítő Bizottság, amely a továbbiakban is a legfőbb szerve az aspiránsok tudományos kiképzésének. Az aspiránsok felkészülési ideje a tudományos kutató munkára három év; ezalatt 1100—1200 Ft-ig terjedő ösztöndíjat kapnak. A legkiválóbb tudósok vezette alatti készülnek fel az önálló kutató munkára, alaposan átgondolt munkaterv szerint. A Tudományos Minősítő Bizottság gondoskodik arról, hogy a marxizmus-leninizmus tudományában és az orosz nyelvben alapos kiképzést kapjanak, hogy későbbi tudományos munkájukat ideológiailag is jól megismerhessék, és az élenjáró szovjet tudomány segítségét is felhasználhassák azáltal, hogy eredetiben tanulmányozhassák a szakterületekre és szovjet tudományos munkákat. Szakterületeik, a marxizmus-leninizmus és az orosz nyelv elsajátításáról egy-két vizsgán tesznek tanúságot; majd elkészítik kandidátusi értekezéseiket és az abban foglalt tudományos állításokat nyilvános vitán megvédik. Ha mindezt a próbát sikerrel megállják, akkor a tudományos kandidátusának megbecsült címéről kapnak oklevelet.

A szegedi egyetemen jelenleg 15 aspiráns készül fel a tudományos kutató munkára a legkiválóbb Kossuth-díjas akadémikusok, vagy akadémiai levelező tagok vezetésével. A Bolyai Intézetben dolgoznak Székelyfalvi-Nagy Béla professzor vezetésével Fodor Géza, Pintér Lajos és Pukánszky Lajos aspiránsok, az előbbi mértékeltméllettel és valós függvénytanál foglalkozik, az utóbbiak funkcionál-analízissel; továbbá Rédei László professzor vezetésével Kertész Andor és Steinfeld Ottó aspiránsok, mindketten absztrakt algebrával foglalkoznak. A Belgyógyászati Klinikán Hetényi Géza professzor vezetésével Böszörményi Ernő aspiráns az izületi gyulladás kezelésével, Jávor Tibor aspiráns a gyomor kórelőttanával, Tényi Mária aspiráns a koszorúerek megbetegedéseivel, Varró Vince aspiráns pedig a gyomor-bélrendszer megbetegedéseivel foglalkozik, az első kettő kórelőttani szempontból, a másik kettő pedig belgyógyászati szempontból. A Kísérleti Fizikai Intézetben Budó Ágoston professzor vezetésével Ketskémty István és Szöllősi László aspiránsok a molekula-fizika kérdéseit tanulmányozzák. A Szervetlen Kémiai Intézetben Szabó Zoltán professzor vezetésével Gál Dezső és Száva József aspiránsok reakciókinetikával foglalkoznak; az előbbi különösen a szénhidrogének oxidációjára, az utóbbi a robbanóanyagok bomlási körében. A Szerves Kémiai Intézetben Fodor Gábor professzor Koczka Károly aspiráns munkáját vezeti, aki szerves vegyületek sztereokémiaiájával foglalkozik. A Mikrobiológiai Intézetben Ivánovics György professzor vezetésével Alföldi Lajos aspiráns dolgozik; résztvevő Ivánovics professzorok a vészes vészegénység gyógyítá-

sára szolgáló vitamin-injekció előállítására vonatkozó kísérleteiben, jelenleg pedig a baktériumokat pusztító új n. bakteriophagokkal foglalkozik. Ezenkívül Fodor professzor is, Ivánovics professzor is egy-egy levelező aspiráns munkáját is irányítja.

Amint látjuk, a szegedi egyetemen dolgozó aspiránsok szakterülete széles skálát ölel fel a legelvonatibb elméleti kérdésektől a természet, vagy az ember egészségét közvetlenül szolgáló gyakorlati problémákig. Közvetve azonban természetesen az elméleti kérdések megoldása is a szocializmus legfőbb értékeinek, az embernek jólétét szolgálja.

Az aspiránsok legnagyobb része beváltotta azokat a reményeket, amelyek alapján Népköztársaságunk oly nagy támogatásban részesítette tudományos munkára való felkészülését. Különösen kiemelkednek Böszörményi Ernő és Ketskémty István aspiránsok, akik valamennyi vizsgájuknál jeles eredménnyel tették le. Vizsgát sajnálattal, hogy Koczka Károly aspiráns, aki szakmai vizsgáit ugyancsak jeles eredménnyel tette le és az orosz nyelvből is megálta a helyét, marxizmus-leninizmus tanulmányozását elhanyagolta. Kertész Andor aspiráns a Bolyai János Matematikai Társulat Grünwald Géza pályázatán második díjat nyert, Varró Vince és Alföldi Lajos aspiránsok akadémiai jutalmat kaptak, utóbbi a DISZ „Dicsőség Könyvébe” is beírják kiváló tudományos eredményeiért. Aspiránsaink közül többeknek megjelent tudományos dolgozatuk, e téren kiemelkednek Kertész Andor négy dolgozattal és Varró Vincce három dolgozattal.

Az aspiránsok legnagyobb része résztvesz az egyetemi oktatómunkában is heti 2—3 óras gyakorlati vezetésével. Vannak azonban, akik ennél jóval nagyobb mértékben vesznek részt az oktató munkában. Így Kertész Andor heti 7 óra előadást tartott a debreceni egyetemen, Száva József heti 6 óra előadást Budapesten és emellett még heti 3 óra gyakorlat vezetésében vett részt; igen magas még Gál Dezső és Ketskémty István oktatási elfoglaltsága is. A jövő tanévében ezek az aspiránsok tudományos fejlődése érdekében feltétlenül változtatnia kell. Nagyon helyes a Tudományos Minősítő Bizottságnak az az intézkedése, hogy aspiránsi munkájának első évében senki sem végezhet a jövőben oktatási munkát.

Pártunkat is az a szempont vezeti, hogy az aspiráns legfontosabb teendője a tudományos pályára való felkészülés, amikor az aspiránsokat csak a pártoktatás kéréteiben veszi igénybe társadalmi munkára. Ez a munkájuk nem-hogy hátráltatná a tudományos kutatásra való felkészülését, hanem segíti is, amennyiben a marxizmus-leninizmus tudományának még behatibb tanulmányozására készütné őket. Nem helyes azonban, hogy az aspiránsok egyrésze másirányú társadalmi munkát is végez, így például Tényi Mária szakszervezeti bizalmi funkciót tölt be.

Kormányzatunk azzal, hogy az aspiránsok részére anyagi gondoktól mentes felkészülési időt biztosít tudományos munkájukra a legkiválóbb tudósok vezetésével, az évről-évre fejlődő tudományos intézetekben, nagy szolgálatot tesz a tudós utánpótlás ügyének. Helytelen azonban, hogy a kísérleti munkát végző aspiránsok munkájának támogatására még mindig nem biztosították a megígért laboratóriumokat és így az aspiránsok kénytelenek sokszor pepecselt munkát is végezni. Az aspiránsok fejlődése érdekében kívánatos volna az egyetemi intézeteknek külföldi könyvek és folyóiratok beszerzésére szolgáló, ebben az évben nagyon szűkre szabott devizakeretét felemelni.

A következő félévben 5 aspiráns végez egyetemünkben. Biztosak vagyunk benne, hogy mint a tudományok kandidátusai, dolgozó népünk érdekében végzett kiváló tudományos munkával fogják meghálálni azt a támogatást, amit aspiránsi éveik alatt élveztek.

Kalmár László

a matematikai tudományok doktora

A dolgozó nép alkotmánya

„A nagy Szovjetunió fegyveres ereje felszabadította országunkat a német fasiszták igája alól, szétzúzta a földesurak és nagytökések népiellenes államhatalmát, megnyitotta dolgozó népünk előtt a demokratikus fejlődés útját” — állapítja meg a Magyar Népköztársaság Alkotmányának bevezetése. Amint kilenc éves fejlődésünk bizonyítja, élni tudtunk a felszabadulás adta lehetőségekkel, a szabadsággal. Nehéz harcok árán kiszorítottuk a volt uralkodó osztályok maradványait a hatalomból, visszavertük a nemzetközi reakció és belső ellenség támadásait; harcoltunk és harcolunk mindenfajta kizsákmányoló elemek s azok ügynökei, kémek, hazaárulók ellen. E harcok során és eredményeként vehette kezébe a hatalmat a magyar dolgozó nép s teremthette meg pártunk vezetésével szocializmust építő államát.

A felszabadulás előtt a tökések és nagybirtokosok kezében volt a hatalom: a munkások sorát a nyomor, üldöztetés, hajcsárok zsarnokoskodása, a munkanélküliség jellemezte. A falu legelősebb tudatlanságban, elmaradottságban, nyomorban élt, a magyar paraszt igavonó módjára dolgozott hajnaltól napestig a botosispánok felügyelete mellett, a csendőrök terrorjától megfélemlítve. A régi Magyarország elmaradott ország volt, az amerikai, angol és német imperialisták gyarmata, de az ország urai ezzel mitsem törődtek, sőt uralmuk fenntartása érdekében egymásra uszították, félrevezették a dolgozó tömegeket.

Ezeket az állapotokat akarták visszaállítani a felszabadulás után Nagy Ferencék, Rajkék, Grószék és bandáik, akik a magyar nép szabadságára, függetlenségére támadtak. Kísérleteik azonban kudarcba fulladtak és bukásra vannak ítélve, mert országunk végérvényesen a magyar dolgozó népé lett; amely törvénybe iktatta, hogy megvédi hazánk függetlenségét és méltóságát minden imperialista támadással szemben. A Magyar Népköztársaság „...védi a magyar dolgozó nép szabadságát és hatalmát, az ország függetlenségét, harcol az ember kizsákmányolásának minden formája ellen...”

A szocializmus építése terén elért sikereink, a hatalma visszaállítására törekvő külső és belső ellenség felett aratott győzelmeink lehetővé és szükségessé tették, hogy ezeket az eredményeket törvényben rögzítsük s ezzel is meghatározzuk és biztosítsuk továbbhaladásunk útját. A Magyar Dolgozók Pártja programnyilatkozata leszögezte: „A párt szükségesnek tartja a népi demokrácia alaptörvényének megalkotását, hogy az állampolgárok jogait és kötelezeteit, az állami, gazdasági és társadalmi rend alapvető változásait, a magyar köztársaság népi jellegét a törvény erejével, alkotmányunk szentesítsük.” Pártunk irányutatói alapján így jött létre 1949 augusztusában a Magyar Népköztársaság alkotmánya.

Az alkotmány, az alaptörvény kifejezi az illető állam társadalmi, gazdasági és állami rendjét, rögzíti az állampolgárok alapvető jogait és kötelezeteit, tehát abban kifejezésre kell jutnia az illető állam jellemző sajátosságainak. A szocialista államok — a Szovjetunió és a népi demokráciák — alkotmányaikban maradéktalanul tükröződnek is ezen államok sajátosságai, világosan kifejezésre jut az illető államban lévő osztályoknak az állam vezetésében elfoglalt helye, az osztályok kölcsönös viszonya. A mi alkotmányunk is félreérthetetlenül kimondja: „A Magyar Népköztársaság a munkások és dolgozó parasztok állama... A Magyar Népköztársaságban minden hatalom a dolgozó népé...” (2. §.) A mi Alkotmányunk is meghatározza a gazdasági rend alapját. Meghatározza az államhatalmi, államigazgatási szervek, bírói és ügyész szervek, az egész államapparátus felépítését, lerögzíti az állampolgárok jogait és kötelezeteit, (45—61. §.) ugyanakkor gondoskodik a jogok gyakorlásának anyagi feltételeiről.

Bár a burzsoa állam alkotmánya is az állam társadalmi, gazdasági és állami rendjét írja körül és az állampolgárok kötelezetei mellett azok jogait is kinyilatkoztatja, mégsem tükrözi az illető államokat ténylegesen jellemző vonásokat. A burzsoázia arra törekszik, hogy elleplezze államának valódi osztálytartalmát s azt mint «osztályok felett álló» intézményt tüntesse fel. A burzsoa alkotmány a töké magántulajdon védelmét szolgálja, a kizsákmányolás korlátlan lehetőségét igyekszik biztosítani. A burzsoa alkotmányokban olvashatunk az állampolgárok jogairól is, mely őket «nemre és bőrük színére való tekintet nélkül» megilleti. Ezek a jogok azonban a burzsoa államban csak papíron maradnak, illetve csak a kiváltságosokat illetik meg.

Mit jelent a munkásosztály számára a sajtószabadság papír és nyomda nélkül, mit jelent a francia, olasz, amerikai munkásoknak a gyűlékezési szabadság a rendőrsztagok, fasiszta alakula-

tok ellenőrzése, a lelkiismereti szabadság, az Amerikaelles Tevékenységet Vizsgáló Bizottság gyázatos működése mellett? A négerlincselések sem azt bizonyítják, hogy a gyakorlatban is emgvalósulna az amerikai alkotmány!

A szocialista állam alkotmányában nincs szükség arra, hogy elhallgassa a meglévő osztályerőviszonyokat, nyíltan kifejezésre juttatja, hogy a többség uralma alkotja állama alapját s a többség érdekeit képviseli. A mi Alkotmányunk is a dolgozó nép által elért eredményeket bátyázza körül, a dolgozók érdekeit védi. Magán viseli a szocialista alkotmányok jellemvonásait, figyelembe véve Sztálin elvtárs útmutatását: „Az alkotmányt nem szabad összetéveszteni a programmal... Amíg a program arról beszél, ami még nincs meg, amit még el kell érné és ki kell harcolni, addig az alkotmányról kell beszélnie, ami már megvan, amit már most, a jelenben elértünk és kiharcoltunk. A program főleg a jövőre vonatkozik, az alkotmány a jelenre...” Természetesen ugyanakkor, amikor Alkotmányunk az ország gazdasági és társadalmi szerkezetében végbement alapvető változásokat fejezi ki, „...helyenként, a már elért eredmények csoportosításából önként adódik bizonyos utalás a jövő fejlődésére, mint ahogy a fiatal fa is sejteti, hová veti árnyékát, ha kiterelvényesedik.” (Pl.: «A Népköztársaság megvalósítani törekszik a szocializmus elvét: mindenki képességei szerint.»)

Alkotmányunk — mint a többi szocialista alkotmány — államunk területén élő minden nemzetiség számára biztosítja az anyanyelvén való oktatást és a nemzeti kultúra ápolásának lehetőségét; menedékgöteget ad azoknak az idegen állampolgároknak, akiket demokratikus magatartásukért üldöznek. Alkotmányunk «kihangsúlyozza a haladás nemzetközi összefüggéseit és ezért ösztönöz nemzetközi, internacionalista.»

Szocialista államunk alkotmánya határozottan leszögezi az állampolgárok jogait és kötelezeteit. A Magyar Népköztársaság biztosítja polgárai számára a munkához való jogot, a dolgozóknak a pihenéshez és üdüléshez való jogát, a művelődéshez való jogot, a polgárok lelkiismereti szabadságát és a vallásszabadság gyakorlásának jogát, a szólásszabadságot, a sajtó és gyűlékezési szabadságot, az egyesülési jogot, biztosítja a polgárok személyi szabadságát és sérthetetlenségét, a levéltitok és a magánlakás titkát tartást. Alkotmányunk leszögezi, hogy «Magyar Népköztársaság polgárai a törvény előtt egyenlők és egyenlő jogokat élveznek», ugyanakkor szigorúan büntetni rendeli a polgárok bármilyen hátrányos megkülönböztetését nemek, felekezetek, vagy nemzetiségek szerint. Népköztársaságunk biztosítja, hogy ezek a jogok ne csak papíron maradjanak, mint a burzsoa államokban, hanem intézkedik azok gyakorlásához szükséges eszközökről is.

Senki sem vonhatja kétségbe, hogy a munkanélküliség megszüntetése, szanatóriumok, üdülők hálózata, az iskolák, egyetemek egyre szaporodó száma, falvaink villanytal, telefonnal, rádióval, mozi-val való ellátása mind-mind e jogok gyakorlásának előfeltételeit teremti meg. A törvényesség védelme, az új ügyész szervezet létrehozása az állampolgárok személyi szabadságának, érdekeinek legmesszebbmenő védelmét jelentik.

Alkotmányunk első helyen említett sajátosságából következők, hogy idővel szükségessé válik annak módosítása, természetesen csak így tud megfelelni annak a követelménynek, hogy az eredményeket rögzítse le.

Szocialista államokban és kapitalista államokban egyaránt találkoznak alkotmánymódosításokkal. A kétféle alkotmánymódosítás között azonban alapvető különbség van. Az Alkotmányban lefektetett alapelvekre, az abban lerögzített eredményekre támaszkodva fejlesztettük tovább népi demokratikus államunk szervezetét és jogrendszerét. Ennek megfelelően hajtottunk végre módosításokat Alkotmányunkban.

Ezzel szemben a burzsoa államok módosítják ott és akkor alkotmányukat, ahol és amikor a meglévő alkotmányos formák mellett veszélyeztetve látják uralmukat. Az alkotmánymódosítás ezekben az országokban a dolgozók félrevezetésének eszköze s helyzetük további rosszabbodásához vezet.

Népköztársaságunk alkotmányának létrehozása népi demokratikus államhatalmunk megerősödésének kifejezése volt. A dolgozók széles rétegeinek bekapcsolása az államigazgatásba, a helyi tanácsok létrehozása újabb és újabb lépés volt előre államhatalmunk demokratizálása útján. Államunk vezető helyeire állított munkások tízezrei tesznek tanúságot arról, hogy milyen mélyen igazak Alkotmányunk szavai: «A népi demokratikus egységére támaszkodó és élcsapata által irányított munkásosztály az állami és társadalmi tevékenység vezető ereje.»

A Magyar Népköztársaság minisztertanácsának határozata a hős koreai nép megsegítésére

A koreai fegyverszünet aláírásával a Szovjetunió vezette békéltető történelmi jelentőségű győzelmét aratott. A hároméves véres háború ideje alatt a magyar nép többször kifejezte testvéri együttérzését a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság, a hősiessé harcra koreai nép iránt.

Most, amikor a koreai nép előtt

a lerombolt ország gazdasági újjáépítésének, a falvak és városok helyreállításának nagy feladata áll, a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa baráti segítségével az kifejezést a magyar nép újabb együttérzésének. Ezért elhatározta, hogy a Magyar Népköztársaság a Koreai Népi Demokratikus Köztársaságnak

a békés élet megteremtésének és megsegítésére még ebben az évben gépeket, ipari felszereléseket, műszereket, fogyasztási iparcikkeit szálít, továbbá különféle technikai segítséget nyújt a lerombolt városok és falvak felépítéséhez, az ipari üzemek helyreállításához, a sokat szenvedett koreai nép életviszonyainak mielőbbi megjavításához. (MTI)